

БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА СТАНДАРТИЗАЦИЯ

ДО

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ

НА БИС

ОБОСНОВКА И ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА КОНТРОЛНИЯ СЪВЕТ

**за промяна в размера на членския внос във връзка с финансовата
устойчивост на БИС**

Уважаеми членове на Общото събрание на БИС,

Във връзка с протоколно решение на Контролния съвет от заседанието, проведено на 17 май 2022 г., за разглеждане на анализа, направен от оперативното ръководство на БИС, за необходимостта от повишаване размера на членския внос, представяме настоящата обосновка и предложение, **чиято основна цел е да осигурим бъдещото съществуване и финансова устойчивост на БИС.**

В настоящия документ ще представим **общото виждане на оперативното ръководство и председателя на УС на БИС** относно съществуващите проблеми и **заплахи** пред устойчивостта на института в резултат на недостатъчното средства, с които разполагаме, както и мотивите защо настояваме за увеличаване на членския внос, а във втората част ще дадем нашите конкретни **предложения** относно това увеличение.

I. ОБОСНОВКА

Анализът на изменението в структурата на финансовите ресурси на БИС от периода на създаването му като публично-правна организация през 2006 г. до сега показват следните тенденции:

- Ø Влошаване *съотношението между дела на субсидията и на собствените приходи от продажби и членски внос в общия бюджет на БИС* - Докато през 2007 г. това съотношение е **49,70 %** за субсидията и **41,27%** за собствените приходи (от продажби и членски внос), през 2021 г. то става **68% за субсидията и 22% за собствените приходи.**
- Ø Значително се *увеличава и делът на субсидията във финансирането на преките разходи за дейността на БИС* (разходи по чл.56 т.1 от ЗНС за дейности по административно и техническо обслужване на техническите

комитети за стандартизация, вкл. заплати, осигуровки и разходи по издръжка) – от **54,28%** за 2007 г. на **83,41%** за 2021 г.

Горните два показателя ясно очертават **засилваща се зависимост на финансирането и функционирането на БИС от ежегодното решение на държавата за размера на субсидията.**

Тази тенденция поставя БИС пред **две основни заплахи:**

- ∨ Демонстрира **недостатъчна финансова стабилност на БИС** при извършване на оценката, която се прави на всеки три години, относно това **дали институтът отговаря на критериите за членство в CEN и CENELEC:** Един от основните критерии, по които се извършва оценката, е **„Жизнеспособност и стабилност“**. Съгласно този критерий, националната организация за стандартизация трябва да бъде в състояние да осигури бизнес дейността си в дългосрочен план, така че да може да изпълнява и задълженията си към CEN и CENELEC. Тук се оценяват три подкритерия, като два от тях са **„финансова стабилност и жизнеспособност“**, които са предварителни задължителни условия за членство, и **„инфраструктура и ресурси“**, където се изисква да се демонстрира наличието на адекватна инфраструктура и ИТ система, и компетентен персонал, които да осигурят ефективно изпълнение на стандартизационната дейност не само на национално ниво, но и да гарантират ефективно участие на европейско ниво.

Следващата оценка за БИС предстои да бъде извършена през 2023 г. и при запазване на сегашната ситуация има опасност да бъде констатирана негативна тенденция в сравнение с предходните оценки.

- ∨ **Втората заплаха е свързана с риска от преобразуването на БИС отново в държавна структура** и невъзможност да запазим съществуването му като публично-правна организация. Този риск се поражда най-вече от факта, че все повече се увеличава зависимостта от субсидията и управляващите биха могли да преразгледат мотивите си за нейното отпускане и да поискат определено съотношение, което да доведе до увеличаване на собствените приходи.

Освен тези два основни риска по-долу представяме и анализ на други фактори, имащи пряко отношение към бъдещето и начина на функциониране на БИС, и които са свързани пряко с **институционалната и финансовата устойчивост на института.**

✓ **Невъзможност за осигуряване на квалифицирани служители за работа в БИС поради неконкурентоспособност на БИС като работодател на трудовия пазар.**

Тази тенденция е налице от няколко години, като през последната година се наблюдава значително влошаване на ситуацията. От една страна голяма част от служителите на БИС се пенсионираха или са пред пенсия, а от друга страна сме в невъзможност да намерим квалифицирани експерти, които да поемат работата, най-вече по отношение на стандартизацията, но и в други отдели. Най-силно това се отнася за три изключително важни сектора – „Строителство”, „Електротехника” и „Информационни технологии”, за които не можем да намерим квалифицирани служители.

За тези позиции имаме оптимални, а не високи изисквания към кандидатите, за да могат да изпълняват работата - висше образование, професионален опит в областта, добро владение на български и английски език, добра компютърна грамотност и т.н. В същото време предлагаме **основна заплата от 1050 лв.**, а след шестия месец увеличение от само 60 лв. Това означава, че за млади специалисти без натрупан значителен трудов стаж **стартовата нетна заплата е 815 лв. Поради това сме принудени не ние да избираме кандидатите за работа, а да назначаваме кандидата, който се съгласи да работи при тези условия!**

За сравнение в края на 2021 г. в БИС средната брутна работна заплата за експерт е била **1214,17 лв.**, докато **средната брутна работна заплата в София е 2298 лв.** **Т.е. ние предлагаме заплати на ниво 53% от средната заплата за София!**

Тук трябва да отбележим също, че БИС регулярно получава предложения за участие като партньор по проекти (най-вече по програма *Horizon* на ЕС), но *поради невъзможността ни да осигурим квалифицирани експерти отказваме участие*. Като се имат предвид и насоките и направленията за развитие на стандартизацията, заложен в Европейската стандартизационна стратегия и стратегията на CEN-CENELEC (свързани със зеления и дигиталния преход, в т.ч. изкуствен интелект, киберсигурност, квантум технологии, иновации, индустриални данни и т.н.), съществува *заплахата в близко бъдеще да не бъдем в състояние да участваме ефективно в процесите поради кадровата необезпеченост.*

✓ **Недостатъчна финансова обезпеченост на работата на БИС/ТК.**

Ежегодно провежданите анкети сред клиентите на БИС показват, че всички искат да се въвеждат повече стандарти с превод на български език, а в същото време има занижение на преведените стандарти през 2021 г. Тъй като **цените за заплащане на преводите не са актуализирани от 2010 г.**, и съответно намалява интереса към извършване на тези дейности от експертите, в началото на 2022 г. беше взето

решение да се увеличи с 30% заплащането за превод и редакция на стандартите. Тези средства се покриват от финансовия ресурс на техническите комитети, който се формира от членския внос за съответния комитет. За да можем да запазим нивото на превежданите стандарти е необходимо да бъде завишен членския внос в БИС/ТК, чрез който се осигурява тази дейност.

✓ **Невъзможност за поддържане на добро ниво на инфраструктурата на БИС и в същото време увеличаване на текущите разходи за издръжка**

Докато към момента имаме поне минимално ниво на осигуреност с ИКТ инфраструктура, **материалната база, с която работят служителите на БИС, е в изключително лошо състояние.** Извършваните ремонти са минимални и свързани само с належаща поддръжка, без никакви подобрения, като някои от служителите са принудени да работят в стаи с паднали тавани, тоалетните са в изключително незадоволително и нехигиенично състояние, на практика нямаме възможност дори за минимални инвестиции в подобрене на материалната база поради ограничените ресурси. Единственото значително подобрене, което сме правили, е по време на изпълнение на проекта на БИС по ОП „Конкурентоспособност” от 2011-2012 г., когато модернизирахме Бизнес центъра, и то е свързано не с подобряване на условията на работа на служителите, а на тези за посетителите и клиентите.

От друга страна с нарастващата инфлация растат и текущите разходи по издръжката на БИС: например ръстът на цената на електроенергията през м. декември 2021 г. спрямо същия месец 2020 г. е 200%, на топлоенергията е 20% като се очаква ново увеличение от 40%.

По отношение на софтуерната си система и към момента БИС работи в условия на значителни ограничения. Въпреки че е необходимо да бъдат извършени подобрения и адаптиране на някои модули и функции, не разполагаме с достатъчно средства за това и всичко се извършва поетапно с приоритизиране и отлагане във времето, което се отразява и на ефективността на работата.

В същото време поради липса на средства, размерът на издръжката в проектобюджета на БИС за 2022 г. дори е намален спрямо отчета за 2021 г., което ще трябва да стане с цената на значителни икономии, които отново ще бъдат понесени от служителите на БИС.

✓ **Трябва да се вземат предвид и предстоящите промени в европейската и международната стандартизация, вкл. произтичащи и от Европейската стандартизационна стратегия, както и от стратегиите на CEN, CENELEC и ISO, за чието посрещане БИС трябва да бъде**

подготвен както в организационно, така и във финансово отношение, за да осигури своята устойчивост.

Тук трябва да се имат предвид **новите направления за развитие на стандартизацията** – стандарти, четими и интерпретирани от машини, нови начини и платформи за разработване на стандартите, стандартизационни продукти с отворен код (програмите Digital transformation на CEN/CENELEC и SMART на ISO и IEC), иновации и др., както и споменатите по-горе нови стандартизационни области. В същото време **може да се очаква и отпадане на част от приходите от продажби на стандарти** в резултат на разработването и предлагането на безплатни продукти с отворен код, чрез които ще се осигурява прилагането на някои стандарти и от планираното предлагане на продукти, четими от машини (различни от обичайното ни разбиране за стандарт). Това неизменно ще доведе до промени в бизнес моделите, по които в момента работят органите за стандартизация, и в начина на финансирането им. По оценка на ССМС това ще се отрази най-вече на организациите, които разчитат на продажбата на стандарти и не развиват сертификация.

Не трябва да бъдат забравяни и многобройните препоръки на ЕК относно бъдещото развитие на стандартизацията, които също ще представляват предизвикателство не само за БИС, но и за всички европейски органи по стандартизация, като основният акцент е поставен върху постигане на по-пълно представителство на заинтересованите страни и осигуряване на стандарти за двойния преход и конкурентоспособността на единния европейски пазар, оптимизиране на процесите на разработване на стандарти и адаптиране към нарастващото дигитализиране на индустрията.

Всичко това **ще изисква инвестиции** в нов софтуер, в разработването на нови продукти и модели за продажби, в подготвени кадри, в провеждането на информационни кампании за ползвателите на стандартите относно дигиталната трансформация на стандартите, и ще изисква разработване на **нов бизнес модел**, за да бъде осигурена институционалната и финансова устойчивост на БИС.

Трябва да имаме предвид също и че ако БИС стартира подготовката на дейност по сертификация това също ще изисква предварителна инвестиция за не малък период от време, докато започнат да бъдат генерирани средства от новата дейност.

✓ Намиране на баланса между противодействието на непрекъснато нарастващата инфлация и ограничените ресурси на бизнеса.

По отношение на последното увеличение на цените на стандартите - за периода от м. август 2015 г. до м. март 2022 г. **инфлацията е 24,4 %.**

По отношение на членския внос, който не е увеличаван от 2006 г. - за периода м. януари 2007 г. – м. март 2022 г. **инфлацията е 62,8%.**

Спрямо м. април 2022 г. инфлацията ще нарасне, а при очакванията за още по-голяма инфлация до края на годината БИС е поставен пред реалната опасност да не може да изпълнява функциите си, ако не бъдат предприети действия по повишаване на цените и членския внос.

✓ Извършваните реформи в дейността на CEN и CENELEC биха могли да имат отражение върху дейността на БИС в средносрочен план, за което трябва да бъдем подготвени

През 2021 г. за първи път CEN и CENELEC направиха анализи за това как би се отразило евентуално намаление от 20% на бюджета им, като разработиха сценарии какво трябва да се промени по отношение на дейността и разходите им. Една от планираните реформи е свързана с това ССМС да продължи да предоставя само т.нар. „съществени” услуги за членовете, а част от услугите да бъдат предоставяни от самите членове на други членове **срещу заплащане**. Подготовката на този проект вече стартира и се разработва платформа, на която тези услуги ще бъдат „търгувани”. За момента нямаме яснота кои услуги ще стават платени, но е възможно в средносрочен план да се наложи БИС да ползва платени услуги, при необходимост, за което отново ще бъдат нужни средства.

Не на последно място трябва да отбележим и **ръста на членския внос, заплащан от БИС** към европейските и международни организации за стандартизация – докато през 2007 г. сумата е била в размер на 367 843 лв., през 2021 г. тя е 388 469 лв., а за тази година нараства на 415 938 лв., което представлява увеличение спрямо предходната година със 7%, които ние трябва да покрием с наличните средства за текущата година. При сегашното развитие на европейската и международна политическа и икономическа среда съвсем реалистично е да очакваме ново увеличение на членския внос за 2023 г.

Като допълнителни мотиви може да посочим също и увеличението на минималната работна заплата в страната, което също има отражение върху разходите на БИС, а дори и учудените запитвания от клиенти и членове защо не увеличаваме членския внос.

Въз основа на направения по-горе анализ представяме на Общото събрание предложение за разглеждане: за увеличаване на членския внос за 2023 г.

II. ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Промяна в размера на членския внос за 2023 г.

Във връзка с чл. 25. от Устава на БИС Контролният съвет предлага на Общото събрание промяна в размера и начина на внасяне на членския внос, както следва (за повече яснота, промените са отразени във формат с проследяване):

Вид членство/Група:

- КОРПОРАТИВНИ ЧЛЕНОВЕ НА БИС (БЕЗ УЧАСТИЕ В РАБОТАТА НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ КОМИТЕТИ) – ~~300~~ 350 лв.

- ЧЛЕНОВЕ НА БИС СЪС СТАТУТ НА АКТИВНО УЧАСТИЕ С ЕКСПЕРТИ В РАБОТАТА НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ КОМИТЕТИ

Група 1 - Сдружения на работодатели, браншови камари, производители и търговци:

Сдружения на работодатели и браншови камари - 300 лв. + к* х ~~200~~ 300 лв.

Производители и търговци:

Микропредприятия ~~200~~ 250 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Малки предприятия ~~300~~ 370 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Средни предприятия ~~400~~ 500 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Големи предприятия ~~500~~ 650 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Банки ~~500~~ 700 лв. + к* х ~~500~~ 700 лв.

Група 2 - Министерства, агенции, комисии и административни структури на изпълнителната власт, създадени със закон или постановление на Министерския съвет ~~200~~ 400 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Група 3 - Научни организации, институти и висши училища – ~~200~~ 400 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Група 4 - Лица за оценяване на съответствието, органи за контрол, органи за сертификация, лаборатории за изпитване и/или калибриране – ~~300~~ 370 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

Група 5 - Сдружения на застрахователите, сдружения на потребителите, професионални организации и съюзи – ~~200~~ 250 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

- ЧЛЕНОВЕ НА БИС СЪС СТАТУТ НА НАБЛЮДАТЕЛИ

Група 1 - Сдружения на работодатели, браншови камари, производители и търговци:**

1. Сдружения на работодатели и браншови камари - 300 лв. + к* х ~~200~~ 300** лв.

2. Производители и търговци:

Микропредприятия - 200 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Малки предприятия - ~~300~~ 320 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Средни предприятия - ~~400~~ 450 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Големи предприятия - ~~500~~ 600 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Банки - ~~500~~ 650 лв. + к* х ~~500~~ 700 лв.

Група 2 - Министерства, агенции, комисии и административни структури на изпълнителната власт, създадени със закон или постановление на Министерския съвет - ~~200~~ 350 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Група 3 - Научни организации, институти и висши училища - ~~200~~ 350 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Група 4 - Лица за оценяване на съответствието, органи за контрол, органи за сертификация, лаборатории за изпитване и/или калибриране - ~~300~~ 320 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Група 5 - Сдружения на застрахователите, сдружения на потребителите, професионални организации и съюзи - 200 лв. + к* х ~~100~~ 300 лв.

Легенда:

*к – брой на техническите комитети

** - Сумата от ~~2~~ 300 (~~двеста~~ двестатриста) лева, предвидена като вноски за техническите комитети за стандартизация, се редуцира ~~в~~ в зависимост от броя на техническите комитети, в които се участва активно, както следва:

При $k = 1 \div 5$ – ~~200~~ 300 лв.

При $k = 6 \div 10$ – ~~150~~ 200 лв.

При $k \geq 11 \div 20$ – ~~100~~ 150 лв.

При $k \geq 21$ – 100 лв.

Размерът на членския внос е за една календарна година и следва да бъде внесен до края на първото тримесечие на текущата година.

~~Размерът на членския внос се завишава с 10%, когато е внесен през второто тримесечие на текущата година и с 20%, когато е внесен през второто полугодие на текущата година.~~

Новоприетите членове заплащат членски внос в размер, изчислен пропорционално на месеците, за които са реални членове.

~~Министерствата, агенциите, комисиите и другите администрации на органите на изпълнителната власт, както и други членове на БИС, с които има сключени договори за финансиране на разработване и въвеждане на стандарти, не заплащат сумите, които са предвидени като вноски за техническите комитети за стандартизация за текущата година.~~

Как предлаганата промяна ще се отрази върху членския внос на отделните членове?

Даваме пример с най-често срещания вид членство в БИС.

Най-масовото членство при активните членове е в Група 1 и най-често членовете участват в един технически комитет. Следва участие в два комитета. При така предлаганите промени, в зависимост от вида на организацията (микро, малко, средно, голямо предприятие и т.н.), увеличението е както следва:

За участие в 1 ТК – от 150 лв. на година за микропредприятие до 250 лв. за голямо предприятие.

За участие в 2 ТК - от 250 лв. на година за микропредприятие до 350 лв. за голямо предприятие.

Усреднено това е увеличение от 35% за най-масовия случай, което **компенсира едва половината от инфлацията за периода януари 2007 г. – м. март 2022.**

Трябва да се има предвид също така и че членският внос ще се прилага чак за 2023 г., когато инфлацията ще бъде още по-голяма, и към 01.01.2023 г. реалната полза от това увеличение за БИС ще бъде по-малка.

При предлаганите корекции в членския внос освен пропорционалното увеличение, са взети предвид и фактори, които не са съществували при създаването на БИС и първоначалното определяне на членския внос, а именно **изискванията на Регламент (ЕС) № 1025/2012** на Европейския парламент и на

Съвета от 25 октомври 2012 година относно европейската стандартизация по отношение на **основните заинтересовани страни, които трябва да бъдат активно привличани към процеса на стандартизация** от всеки национален орган и от европейските организации за стандартизация, а именно – МСП и техните организации, организации, представляващи екологичните интереси, професионални организации и профсъюзи, потребителски организации. Взети са предвид и препоръките на ЕК в Европейската стандартизационна стратегия, публикувана през 2022 г.

В допълнение трябва да обърнем специално внимание на това какви **ползи** дава членството в БИС – не само информационни, но и финансови. Освен възможността за пряко участие в стандартизационния процес и изпреварващата информация (както и **текстове на проекти на стандарти**), **всички членове ползват предимства и значителни отстъпки при покупката на стандарти и при участие в обучения и уебинари, както и редица допълнителни отстъпки при конкретни промоционални кампании! При активно ползване на стандартите на практика е възможно заплатеният членски внос да бъде напълно компенсиран от ползваните отстъпки.**

Можем да дадем пример с три от фирмите, участващи в програмата за лоялни клиенти на БИС (т.е. такива, които активно работят със и купуват стандарти):

Фирма	Заплатен членски внос за 2021 г.	Получени отстъпки при покупки за 2021 г.
X	1300 лв.	1260 лв.
Y	1200 лв.	1328,80 лв.
Z	500 лв.	1169,14 лв.

Председател на Контролния съвет:

Марио Миладинов /П/